„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на цел табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године $17^1/_2$ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 180. У Новом Саду у недељу 21. новембра (3. децембра) 1882. ГОДИНА XVII.

ПОЛИТИКА КА ЋОР-БУЏАКУ.

(Т. Б.) „Каква Италија? Италија је географски појам и ништа више“, имао је обичај кнез Метерних одговорити, кад му је ко Италију споменуо. За њега су постојали само Пијемонат, Напуљска Парма, Модена и т. д. Италија му само географски појам беше. И ипак је овај окорели заступник „политике мога дома“, овај основаоц „система стабилитета“ требао мало нешто више од године дана да поживи, па да се пред његовим очима доврши дело, које се баш на тачци, по њега најтугаљивијој још за живота му одпочело — да се увери, да су Парма, Модена, Напуљска и т. д. били прости географски појмови без икакова права на опстанак, а Италија да се засведочила као живи чин, кога никакове дипломатске сплетке неће више са лица земље збрисати.

Као што се је некад кнез Метерних усиљавао, да један живи, нераздељиви чин раскомада и претопи у неке апстрактне појединости — тако се данас усиљавају неки политичари, да више разних и међу собом супротних живих чињеница притегну под један апстрактни појам, ласкајући себи таштим надом, да ће тим начином у безживотну слику примниве своје моћи живота и снаге улити, те тако своме политичном раду стална основа прибавити. То су политичари, којима је у део пала сумњива срећа, да терају „аустро-угарску“ политику у Босни и Херцеговини.

Шта је управо истинито схватање аустро-угарске политике у окупираним земљама?

Одиста је тешко дати на ово питање прецизна разјашњења већ и за то, што би у држави самој бадава тражили, где је том појму исходна тачка, где су му прецизоване границе, што нам иначе дефиницију јасних, самосталних појмова олакшава.

Ми можемо да разумемо, да има француске политике у Тунису, енглеске у Египту, руске на Воспору. Узроци и циљи ових политика лежe јасно пред сваким. Видимо народе, који их воде, видимо моћ, одакле се сретства црпе, видимо циљи, за којима се иде, видимо користи, које правдају жртве, што се чине. Једном речи познајемо и субјект и објект и крајњу мету сваког од ових политичких подузећа.

Но како у свима тим погледима стојимо са аустро-угарском политиком у Босни и Херцеговини?

Где је пре свега народ, који ју хоће? Је ли то аустро-угарски народ? Овога нема. Аустро-угарски народ, то је фикција, о којој се сањати, али с којом се, особито у политици, рачунати неда. Народ, кога нема, неможе водити никакву, па ни аустро-угарску политику у Босни.

Границе, које заокружују оно, што се зове на дипломатском језику Аустро-Угарска, обухватају разне народе. Ту су немачки и мађарски народи, који су као такови сасвим признати, ту чешки и пољски, који се до некле признају, ту још доста других, којима се ово признање одриче.

Јесу ли то ти народи, који хоће ову политику да воде?

Официјозна штампа уверава нас да јесу, но официјозна штампа ретко је кад верни израз народне воље и тамо, где бар она личност, којој је управа спољашњих послова поверена, може, или према уставу, мора то да буде; код нас нити је кад била нити ће бити. Воља појединих народа Аустро-Угарске налази израза свог у својим независним органима, а по овима судећи, нема ни једног народа у њој, који би се са овом политиком у истини слагао.

Мађари су не једаред, него небројено пута нагласили, да окупацију Босне и Херцеговине за највећу несрећу по себе и своју домовину сматрају. Немајући довољно моралне, интелектуалне и материјалне снаге ни за то, да предузети процес амалгамисања на свом дому спроведу; очајавајући због тоталне безуспешности, која им све досадање, до крајности дотеране напоре и жртве у том погледу прати, увиђају они, да је окупацијом Босне и Херцеговине број ових сметња и препона у народној им борби таквом једном умножен, која ће им временом више посла задавати, него све остале.

Немци су политику ову готово већма још него и сами Мађари перхоресцирали и донде, док је крма Цислитавске искључиво у њиховим рукама била. Мудрији од многих других, провидили су они одмах из почетка, да ова политика са гледишта њихових народних интереса никад неће моћи донети оне користи, које би неизмерне жртве, што се за њу изискују, загладити могле, а на чисто су пре свију других и са оним спољашњим опасностима били, које ова политика пре или после по државу изазвати може. Од када су свој доминирајући положај у Аустрији у неколико са Чесима и Пољацима поделити морали, од ото доба су управо непомирљиви противници овог политичног правца постали.

Да се Чеси и Пољаци као славенски народи, којима експоновани положај њихов поуздана ослонца само у консолидацији славенскога живља наћи може, исто тако мало у истини могу опријатељити са овом политиком, којој је циљ баш против ове консолидације управљена, то је јавна тајна. О другим непризнатим народима није нам нужно ни говорити, њихови су назори у том погледу ван сваке сумње стављени.

Ко дакле хоће у Аустро-Угарској окупацију Босне и Херцеговине? Хоће је „политика мога дома“, захтевају је династични интереси.

И ови са свог гледишта свога оправдања налазе, не само у експанзивној природи својој, која за освајањем тежи, него и у констелацији одношаја европских сила, која их натерује, да тежиште своје на исток пренесу, — лозинка, која је после Садове издана, а после Седана усвојена.

Само по себи се разуме, да „политика мога дома“, ма колико да њени интереси овај правац захтевају, њиме без пристајања речених народа никада не би поћи могла. Ваљало је дакле пронаћи, а у колико их не би било, створити оне додирне тачке, које би интересе ових народа са овим њеним интересима у свезу довели и акцију могућном учинили.

На којој се је додирној тачци мађарски екстрем уловио, то нам је познато. Страх од славенске навале помрачио му је вид, одвео га је из једне велике невоље у другу много већу — фетализам лако се реши на свашта.

Познати су нам и мотиви чешког и пољског пристајања. По цену даље, спољашње опасности, која је могућна, можда и извесна, ал још није ту, ваљало је одклонити, избавити се од унутарње опасности, која је већ давна ту, о коју се политика пасивитета без икаква успеха већ сва изанђала.

Само су Немци остали непоколебими, а знају и за што. Они народи, који још нису признати, нису се ни питали — на њих још није дошао ред.

Из свега дакле излази, да оно, што се зове политиком аустро-угарском у Босни и Херцеговини, није условљено оним чињеницама, којима је условљена политика, коју Француска у Тунису, Енглеска у Египту, Русија на Воспору хоће да оствари. Ово су политике односних народа, које своју снагу из снаге и моћи дотичних народа црпе, а политика аустро-угарска она је просто — компромис дивергирајућих елемената, којима окупација није непосредна циљ, којима су најважније циљи сасма друге, које окупацију не захтевају као нужност, него само као неки скуп ремедијум, који не искључује могућност, да се у свако доба замене са каковим бољим, јефтинијим или и сасвим напусти, чим то прави, непосредни интереси компромису приступелих странака захтевали буду. У овом моменту лежи мерило снаге и извесности, па по томе и могуће или немогуће успешности ове политике. Помислимо ли према томе на евентуалитете, који у дивергентним интересима наступити могу, наступити морају, онда не претерујемо, кад од свију политика, које данашњи свет занимају, политику окупације као најслабију означимо. Мета ће јој бити ћор-буџак, а најјефтинија цена, по коју ће се из њега извући моћи, абдикација.

Из српских и других славенских листова.

Београдска „Самоуправа“ пребацујући „напредњачкој“ партији, да обећања, која је радикалној странци дала, није испунила, пише:

„Према чланку 131 устава потребно је, да две једно за другим сљедеће скупштине донесу закључак, да се устав промени. Тај исти члан устава каже даље ово: Пошто је овако поступљено, онда ће се сазвати велика народна скупштина и т. д. Шта значи дакле ово? Гласањем двеју скупштина изастопце исказује се жеља целога народа, да је садањи устав непотпун, и према томе да га треба изменити. Члан 131 самог тога устава наређује, да се после другога гласања сазове велика скупштина, иначе постаје илузорно само то гласање, а влада „чисте уставности“ преко свега тога ипак не сазиње према уставу велику, но малу скупштину, која ће по садањем уставу вршити посао. Требали још јаснијег доказа, да су напредњаци баш они, који не хају много за променом устава и који праве сметње, да се што пре дође до толико већ наглашиване и тражене промене устава?“

Званичне „Српске Новине“ саопштавају још непрестано поздраве појединих општина краљу Милану приликом срећног спасења живота му.

Осим тога доносе дословно онај каптаторски чланак службеног „Сарајевског Листа“, коме је смер, да омили српском народу у Босни и Херцеговини установе кајмакамата и мутесарифата.

„Српске Новине“ су до душе званичан орган, а званични листови у стању су много шта. Но овако подлагање и подвлачење гадно је и у самом званичном листу. До сад је осим „Српских Новина“ само још познати новосадски „турски лист“ мислио, да тај чланак у својим ступцима прештампати може.

Задарски „Српски Лист“ осврће се на расправе у делегацијама те вели за делегата Клајића:

„Једну је Клајић искрену казао. Окупација је, рекао је он, изведена против осведочења већине аустријских народа, а који су је одобрили, више су то учинили из династичких обзира, него ли из осведочујућих политичких начела. И Клаић био је у начелу противан окупацији, а сад је постао најодлучнији бранитељ њезин. Пошто је ово очита ствар и пошто он није могао одолети, да са срца не свали прави узрок овако промене и отворено је исповеди, то се је наравно и Клаић обратио за окупацију ради династичких обзира. Управ тако поступао је Рабага у познатој Сардуовој комедији. Клаић је сад постао „hoffätig“.

„Дакле ако изузмемо гласовитог пољака Хаузнера, који је дубље заронио у босанско питање, нико од Славена не проговори озбиљно у славенском смислу. Говорио је сам Клаић, али, ut figura docet, на срамоту славенских народа и славенске мисли“.

Исти лист јавља, да су новинари Матковић и др. Волпи, који су ради саопштеног „атентата“ на Конрадија били притворени, пуштени на слободу, почем их ништа не терети.

Даље читамо у њему, да нереди у Шибенику још трају. Усљед затвора Тоне Беламарића скупило се пред судом на 200 душа, међу којима до 10 општинских заступника. Руља је викала: „Дајте га на двор, у море с оним, ко га је затворио!“ Око 5 сахата светина се разишла и остало је само 30—40 душа, које је предводио Пашко Ћикора општински приседник. Мало касније виђао се са судцем начельник Шупук, који се дерао и рукама махао. Сутрадан био је Беламарић пуштен. Ове исте вечери шибеничка фукара Анте Шупука напала је на једну госпођу, која се са две госпођице шетала.

Београдско „Виделo“ још непрестано тера по ступцима својим инаћење са радикалцима.

У осталом јавља, да је „напредна“ странка на збору свом код „Српске Круне“ г. Жику Карабиберовића за председника општине београдске кандидовала, и да је Њег. Вел. краљ примио у аудијенцији изасланике југославенске академије, који су били при погребу Даничићевом и које је краљу приказао — аустро-угарски посланик гроф Кевенхилер. Само лојално!

Загребачки „Позор“ управља у свом уводном чланку лични нападај на предстојника унутарњег оделења г. барона Јована Живковића и саборског председника г. Николу Крестића, но поглавито на оног првог због тога, што су они чланови равнатељства комерцијалне банке, о којој „Позор“ пише, да је приликом лицитације крајишких шума ишла на оштету земаљских интереса. Г. барон Живковић дао је од себе очитовање, да он у односноме договору комерцијалне банке није учествовао и да му о томе није ништа познато. „Позор“ се с тиме незадовољава, него иште, да г. барон као предстојник владе не може бити уједно и протоколисани члан једне банке. У овоме може „Позор“ имати право, но где о томе закони изрично ништа не говоре, ту се наравно ствар укусу дотичне личности и јавног мњења оставити има. С тиме је могао „Позор“ ову ствар завршити, а можда би је и завршио, да се тиче ког другог, а не баш г. Живковића, који није само предстојник унутарњи него је и — српског порекла. С тога је „Позор“ у свом нападању, које надокнађује још и једна „револверска“ белешка у истом листу, са неком тенденцијозном анимозношћу много даље загазио, него што би то углед, достојна озбиљност и необузетост листу једне велике партије допустити могла. Није нам и не може нам бити намера да г. барона Живковића бранимо. Он свакако зна шта чини и према томе неће бити, да је спао на ничију обрану. Ал ми са гледишта журналистичког угледа а баш у интересу јавног морала морамо увек одсудно осудити сваки покушај који иде на то, да порок сумњичења као оружје у јавној борби одомаћи. Што се позива на највише ручно писмо тиче, тај је врло лакомислен и може се осветити. Ми мислимо да смо доба „патената“ и „ручних писама“ срећно преживели. Где закон и законски обичаји имају да говоре, ту позиви на „највиша ручна писма“ из доба неуставности могу само значај денунцијације имати, а заслепљена племенска пристрасност као да и од таких ствари не зазире.

Московски „Восток“ расправља јерусалимско питање односно избор јерусалимског патријарха те вели, да јерусалимска црква, у којој је гроб господњи, та велика светиња свега православног света, није буди каква народна црква, него да саставља цркву, за коју се једнако интересују сви православни народи, као што су грчки, руски, српски, румунски, бугарски, гружки и арапски.

При попуни обудовљеног престола јерусалимског патријарха, вели даље, није се толико интриговало са стране јеленизма, колико са стране турског гувернатора у Јерусалиму Реуф-паше, који служи као оруђе у рукама римске курије, која у Св. Граду хоће да се угњизди. Руско министарство иностраних дела, које још стење под утиском злополучног берлинског уговора, не може у Цариграду да врши онај уплив, који Русији на истоку као великој, светској држави пристоји. Руска дипломација дужна је била протестовати против тога што је Порта искључила достојне кандидате патријаршеске столице и искати објашњење таковог поступка. Онда би нас убедила била, да уме наше интересе на истоку да храни.

Даље вели исти лист, да јерусалимски сабор чека само на повратак списка оних кандидата, које је Порта искључила, па ће онда приступити новом избору, почем ће у то доба архимандрит Фотије Пероглија, који је на патријаршество изабран, одступити. Чека се на тај списак због тога, што изборници сабора веле, да је Порта искључила из кандидације баш најдостојније кандидате, као што су: преосвештени Нићифор петријски, Нифон назаренски, Григорије лидијски, Никодим таворски и Епифаније јорданski. Птолемајидског митрополита, вели, да је на вест о избору Фотијевом од чуда капља ударила.

Виделову вест, да је васеленски патријарх одобрио наредбу српске владе, којом је београдски митрополит Михајло са столице своје дигнут, назива „Востоком“ наглом, голом лажи, велећи, да патријарх ни краљу ни влади овако протуканонично право није и не може признати, почем то право само сабору српских јерарха пристоји и то не иначе, него тек по извршеном суду.

„Одески вјестник“ пише о расколницима у донској области, да јако напредују. Има их свега 97.854, дакле 10% целог становништва. Деле се на секте: који примају свештенике, који непримају свештенике, молокане, духоборце, јудајисте и друге. По окрузима има их у черкавском 6166; у првом донском 14075; у другом донском 50979; у Уст-Медведичком 19728, у хоперском 210, донском 6438 и мијушком 258.

Из страних листова.

„Пештански Лојд“ који је пред отварање делегација, када је прорачун за окупиране земље одобрити ваљало, на сва уста дрекао, да у Босни и

Херцеговини влада мир, мисли да данас, почем је тај трошак већ одобрен, са правом истином на среду изићи може. Тако је то обичај у тих полуофицијоза. У уводном чланку свом од 17. о. м. вели исти, да су вести, које из Босне и Херцеговине стижу, тако мутне и невеселе, као последњи јесењи дани, да се устанак непрестано шири и да је велико питање, да ли ће се на висовима и у долинама Кривошија, као и по неким окрузима Босне и Херцеговине мир икад успоставити, или ће немир још веће перипетије заузети. Аустро-Угарска има сада у Босни и Херцеговини 40.000 људи. Министар је обрекао, да ће услед летећег кора моћи можда још почетком јулија војену посаду са 5000 људи умањити. Наравно да ће дотле по скупу цену нове тврђавице бити готове, но питање је при свем том, да ли ће се устанак примирити, са чега су изгледи на умалење окупацијових трошкова врло проблематични.

„Еђетиртиш“ пише о положају Русије на Балкану, те вели: да је Русија истакла себи за задаћу уједињење Румелије са Бугарском. „Еђетиртиш“ мисли, да ће тим кораком основно начело берлинског уговора бити порушено, и жали, што у Европи нема никога, ко би овој намери Русије могао на пут стати. Енглеска, вели исти лист, није више оно, што је била. На челу јој је место Биконсфилда сада један политично незрели идеалиста, који ју је у Египту преко сваке мере ангажовао и који иде за тим, да се нађе са Русијом на деоби при решењу источног питања. Немачка је за љубав Русији одустала од утицања у ове ствари, она се забавља са својим унутарњим стварима, које остарели цар Виљелмо жели још за живота свог у ред да доведе. Само се тако може разјаснити преко сваке мере љубазан и пријатељски дочек Гирса како у Варцину, тако и у Берлину. Ако Русији спојење Румелије са Бугарском испадне за руком, онда је без сумње кључ за решење источног питања у њеним рукама.

„Нова слоб. Преса“ пуца од једа, што је цислитавско министарство допустило, да се у Бечу на молбу чешког друштва „Коменски“ подигне приватна народна школа са чешким наставним језиком. Земаљски школски савет, вели „Нова сл. Преса“ одбио је ову молбу чешког друштва, а министар богочасти и јавне наставе одобрио ју је. Она се боји, да ће тим створен бити прејудиц за школско стање у Аустрији, те упозорава на опасност, која отуд немштини прети, и довикује члановима земаљског школског савета, да даду оставку, ако министар своју дозволу не опореч е.

Дакле кад Чеси о свом трошку у Бечу за своју децу школу подижу, онда је то опасна ствар, а није опасно било ни по кога, када је швабадија о трошку државном са својим школама свуда тамо никла, где је нико сејао није.

„Трибина“ пише о завери против султана у Цариграду, којим су поводом неки турски веледостојници као Фуад-паша, султанов ађутанат Мехмед-паша, таслијански муфтија и још неки други официри позатварани. Шта је циљ овој завери била, вели исти лист, не може још да се докучи, но мисли се, да је прави повод у општем незадовољству, које су султанови порази у Египту и на све стране изазвали и који у Турке улевају страх, да ће под овим султаном још и то мало земље у Европи, што им је од некадање силне царевине преостало, изгубити.

Две окружнице турске

„Н. Сл. Преса“ доноси две окружнице турске, које се т чу турско-црногорског разграничења. Исте гласе:

„Цариград, 18. (6.) новембра.

Висока Порта закључила је, да даде, да се црногорске границе омеђаше и на њима удари плот (гранични direci, међашице), осим извесних тачака, које су још спорне и које ће се засебним начином (аранжманом) уредити.

Онај део границе, што иде од Војне до Плуамице (Планинице?), већ је омеђашило повереништво ad hoc.

Данас тиче се тога, да се омеђаши остали део границе, који хвата комад (секцију) плуамичко-секуларски и секуларско-малковички и да се коначно удари погранично коље. По што први део, што почиње с оне стране Плуамице, па иде до Секулара, још није обележен, није још ни гранично коље ударено. Што се тиче задњег дела, он је обележен, али гранично коље није се могло коначно ударити, јер повереници нису били на лицу места. То су послови, што треба да се ураде.

Отомански пуномоћници упућени су, нек отиду у Скадар у Арбанију.

Изволите учинити нужне кораке, не бисте ли израдили, да Аустро-угарски пуномоћници буду позвани, нек учествују у дотичним пословима.

Сајид.“

Друга нота, коју сам отомански министар спољашњих послова означује у уводу као наставак горње окружнице, гласи:

„Цариград. 25. (13.) новембра.

Ви знате, да, осим једне пруге status-a quo, која је остављена да се доцније уреди, — да је посао, што га на другим деловима границе свршити ваља, а што га је у начелу још берлински уговор означио, само у томе, да повереници сила означе она места и обележе граничним кољем. Већи део посла око омеђашења и ударања граничнога коља свршили су прошле две године поменути и портански повереници према одредбама уговора.

Што се тиче још заосталог дела, повереништво се у оно доба разишло, кад време није допустило, да се посао сврши, и би углављено, да се одреди згодније време, када да се отомански повереници врате на лице месту, па да онда према одредбама поменутог уговора ударе гранично коље по заосталим деловима области, и да се пуномоћници сила потписница и кнежевине позову, нека тога ради дођу на лице месту.

Што се тиче пруге status-a quo, која се пружила 39 квадратних километара, ту је разноликост, што је о том у мишљењу настала, више пута зрело претресана, и на послетку је њег. височанство кнез Никола пристао, да се и та ствар реши тим, што ће се поменута област на једнако разделити на обе државе, тако да на сваки начин село и брежуљак Матагоы остану Турској, а да се тога ради кнежевини за нужду даде накнада тим, што ће јој се оставити област Срч, која се сучељава с Црном Гором.

То беше одлука, на коју се царска влада одлучила била, и према томе глашаху и напутци, нашем поверенику дати. Молим вас, да то дате неодложно на знање влади, код које сте опуномоћени.

Сајид.“

ДОПИСИ.

Земун, 17. новембра. (Погреб Ђуре Даничића). Изненадни губитак, кога претрпи народ наш смрћу нигда незаборављеног књижевника и многозаслужног научника српског Ђуре Даничића, потресао је свако родољубиво срце српско. Колико је ценио народ српски свога великог сина, најбоље се видело из дубоког саучешћа, што га указа при спроводу земних остатака Ђуриних до вечне куће. Читаоцима овог цењеног листа биће већ познато из разних новина, како је народ хрватски из своје средине испратио мртво тело научног Србина; нама остаје, да у кратким цртама кажемо, какав је спровод приредио народ српски своме великом покојнику.

У суботу 13. о. м. по подне око пола четир сахата приме мртво тело великог покојника пароброд на београдску обалу, где га унесу у ђумручку собу, где су ослободили сандук од дасака у ком је окован био. Цвет интелигенције српске, највише научњаци српски по разним струкама дочекали су тело и спровели га уз грување звона у саборну цркву, где је преноћило. Још то вече изађу штампане посмртнице, које јављаше, да ће спомен покојнику почети после смужбе у пола десет и по томе ће тело бити предано матери земљи.

Београђани су ту ноћ до 11 часова долазили у цркву да виде бар сандук у коме је Даничић мртав лежао. А сутра дан већ око 8 часова почеше се скупљати грађани у цркву, да учествују на опелу и спроводу. Пре парастоса је одслужена служба. За време службе дођоше ђаци разних школа, који носише то своје, то из Загреба приспеле венце, што му из признања његових великих заслуга по народни умни напредак положише на мртвачки сандук. Неколико минута после пола десет часова, када је краљ са министарством у цркву приспео, отпоче парастос. При парастосу чинодејствовао је администратор митрополије са много мирских свештеника, калуђера и ђакона. Сандук покојников је био сав застрт венцима, међу којима је најлепши био венац краљице Наталије са натписом: „Краљица Наталија своме учитељу“, који је на широкој свиленој траци златом извезен био. И Земун се овом приликом достојно одазвао овој тужној свечаности. Стотинама земуница учествовало је при спроводу, међу којима нам је споменути: градско веће са венцем; судбени сто са венцем; професорску колегију са венцем и српску црквену певачку задругу са једним од најлепших венаца, што су у Београду на покојников сандук положили.

У цркви су говорили архимандрит Нестор и Јован Бошковић. По свршеном опелу крене се спровод улицом према великој школи. Пред спроводом ношен је крст и крстача, а с обе стране иђаху ђаци са своји и венцима што су из Загреба стигли. Испред ових ношен је напред венац, што га је на сандук положило предстојништво земаљске владе за наставу и богоштовље. Иза крстаче ишло је земунско певачко друштво, чији је венац председник испред друштва носио. Друштво је суделовало појећи путем „свети боже“. За земунским друштвом ишло је београдско певачко друштво са својом заставом и венцем. За овима је ишло црквено певачко друштво „Даворје“, за њима српско јеврејско друштво „Корнелија“. Сва су друштва наизменце појала путем „свети боже“. Иза друштва „Корнелије“ ношена су одличија покојникова, по томе су ношене рипиде, ишло свештенство с администратором митрополије, а за овима мртвачка кола, око којих су чланови ученог друштва носили запаљене свеће. За колима је ишла својта, а по овој разне корпорације, носећи свака свој венац.

Пред великом школом, на којој су висиле две црне заставе, изговорио је М. Ђ. Милићевић беседу, која је толико тронула слушаоце, да су сви засузили. Одатле се спровод кренуо поред позоришта, на ком се вила велика црна застава на терасије. Терасијама је ишао спровод поред двора на гробље. На гробљу су чланови ученог друштва скинули сандук с мртвачких кола и однели до гроба. Над гробом изговорише два ђака надгробне беседе и тиме се свршио укоп.

Више од два сата требало је, док је спровод до гроба стигао и док је тело вечном покоју предано. Сви сокаци, куда је спровод пролазио, прозори, балкони беху начичкани светом; спровод је био тако величанствен, да Београд не памти овом подобног спровода. Још није ни један Србин-књижевник с таком велелепношћу и таким дубоким саучешћем сарањен, као Ђура Даничић. Народ уме одати пошту својим заслужним синовима, својим искреним добротворима. Више од 130 венаца живи су сведоци великог саучешћа народног. Па и само небо сјаше тако дивно у своме плаветнилу, као да не хте мутити спреме за последњу почаст захвалног народа сину своме, који му је име по целом ученом свету разнео и прославио.

Српска црквена певачка задруга земунска приређује у недељу 21. о. м. парастос покојном Ђури Даничићу, о коме ћемо по свршетку коју прогговорити.

(М.) Будимпешта, 25. новембра. (Састанци текелијиних питомаца.) Нема ваљда тога Србина, који незна за име бесмртнога нам добротвора Саве Текелије и за његову узор-задужбину у Будимпешти; али ће мало њих бити, који се из ближе разбирају и знају што о састанцима његових питомаца. Узрок томе је, што се до јако о њима врло мало, или управо да речемо нимало није водила јавна реч у повременим листовима нашим.

Недостатак тај намерни смо дакле, у неколико да надокнадимо, е држимо, да неће бити то на одмет онима, који пажљиво мотре и прате напредни развитак и кретање ваше омладине на великим школама — те узданице народне. Пре свега да прозборимо коју у опште о тим састанцима, по том да изнесемо, шта се све радило на њиме за последње ове две године.

Ко се од нас живо не сећа, или ко није бар читао што о „Преходници“, тој негда првој ђачкој дружини српској у Пешти?

Био је то у нас, тако да речемо, златни век ђачког дружевног живота и приправљачког нам рада на књижевном и културном пољу. Било је то оно одушевљено доба, кад је сваки Србин ђак у Пешти осећао, да ће га одродити самоћа далеко у туђини од народа из кога је поникао, а коме је тако нужна свака и најмања радна снага на просвети и књизи му народној. С тога слошки прегоше, да заједничким силама створе тако друштво, у коме ће се моћи образовати у духу народном и неговати лепе особине српске, вежбати се у језику матерњем и спремати за потоње раденике око бољитка народа српског.

И заиста се временом и оваплоти она дивна мисао, коју ставише негда у одушевљеном жару млађани Срби ђаци друштву своме на чело, јер из њега пониче многи књижевник српски, који и данас још с успехом предњачи у просветном раду за народ — а дао би бог још дуго и много.

ЛИСТАК.

КРСНО ИМЕ У СРБАЉА.

Слава крсног имена — јесте слава српска и најлепша прилика хришћанска, у којој се казује Србин, да није лоза без корена.

Блага вест ванђеоска упитомила је и уљудила толике народе у свету, али ни у једном хришћанском народу не остаде трага и памћења онога две, кад је који крштен, као што се сачува то у Србаља.

Из историје знамо, како је народ српски живео дуго и дуго подељен на братства и племена — од куда је и до вас допрла задруга кутња; по старинском предању и казивању пак исходи, да се племе по племе, или братство једно па друго, ил задруга кутња — крштавала редом ил свака за себе у који празнички дан, понајвише о благу дне свеца којег и мученика.

Отуда је поникло у Српству крсно име и слава крсна, или, као што овамо зову, свето и свечарство.

Онај дан дакле, кад су пре хиљаду и двеста година фамилији којој данашњој и дому прадедови примили веру Христову и крстом се покрстили — тај славе потомци од тада и данданас за спомен онога великог дне од старина.

А по томе, што мало-час рекосмо, како су Срби живели под кутњом старешином на дому, под једним истим презименом у разграватом братсву и сазнавањем лозе једног истог размноженог племена — назише се у прво време после крштења свог, као род и најближа својта, који се у један дан крстише. Тако остаде с с колена на колено и у дане потоње.

Сродство по крштењу том, и после по слави истог крсног имена, постаде у Србаља као и свако друго крвно сродство и кумство; који једног истог свеца славе, нити се женише нит удаваху међу собом.

Тако је било од старина у Србаља, па тога се и дан-данас још држи народ наш у многим крајевима и земљама, где живи.

Колико се може сад ухватити есапа и ракама, највише је свечара о св. Архавђелу, о св. Николи, о св. Стевану, о св. Јовану и о Ђурђеву-дне — мање пак о другом којем благом году. По неким крајвима народа српског зову се ти, од старина једнокрштењаци по крсном имену свом Аравђелштаци, Никољштаци, Ђурђевштаци и тако даље.

Крсно име српској кући и фамилији и сваком Србину велик је и до највећег највећи дан и празник у години.

И најсиромашнији у народу нашем, ако игда преко године а оно тај дан гледа и пашти се, да прослави и проведе на дому са својтом и звавицама, с пријатељима и звавцима.

Припалити кандиоце пред свецем на дому и тамјаном окадити дом и све шта је око тога; однети прилога цркви: уља, свећу и тамјана, освештати у цркви коливо (којему свецу то већ пристоји) ужећи крсну свећу и пререзати колач; почастити по могућству род и пријатеље; на поју тарју о парастосу сетити се својих мртвих, драгих покојника, — у том је слава и оно цигло српско обележје, које одликује Србина хришћанина мал-не од свеколиког хришћанства у свету.

Народ српски злом срећом својом и недаћом поцепао се с временом у три вере: у двојаку хришћанску и трећу мухамеданску; али колико је год свака та вера своју страну држала и од целине се одвојила — у свакој је ипак спомена о крсном имену и свечарству. Србљи Кршћани и Мухамедовци, истина, не држе га, ал се многи и многи и данданашњи сећају свога крсног имена од старина; ако игда у другој прилици, а оно о крсном имену доћи ће они брату Хришћанину на свето, на славу. Многи су од њих у пређашња времена слали, ко крадом, ко јавно, и прилоге цркви којој ил манастиру о благом году крсном својих прадедова хришћанских! . .

И тај лепи обичај српски био је од старина, а могао би још и данас бити најлепша свеза, која везује браћу и казује им, да су једне крви, једне лозе и поникли.

Где се крсно име пазило и држало — ту се народ српски најбоље одржао за тешких времена и великог страдања свог за толико векова; а где тако не бијаде, где се крсно име од давнина затирати стало, тамо се Србин највећма губио и у туђа јата залстао и нестајало га.

У наше дане по варошима и већим местима, куд допире просвета и наука данашња — све се већма поништава и заборавља та лепа слава српска. По адету туђинаца, с којима се овуд онуд измешасмо, ето превлађује и туђинска опачина: место лепог крсног имена и те славе кутње, увлаче се у нас имендани и тезоименитства, рођендани честитке и честитања, празне речи лепореке, без сваког светог сећања и без подстицања млађег нараштаја да прима и памти, ко му беху стари прадедови, којега ли је ко од старина соја јуначког.

Научени људи замерају простом свету нашем, што држи и слави крсно име своје; што тога дне многи потроши и последњу пару, доста пута у Јеврејина узајмљену . . .

Јест, истина је, наш народ сила упропашћују стари обичаји, у које броје и славу крсног имена — али пропасти тој нису криви ти лепи, прелепи обичаји, него запуштање народа вашег у незнању и глупилу и што га учени људи остављају понајвише сама себи без поуке и лепог угледа и примера!

Није само цркви и свештенику дужност, да учи и обавештава у том народ наш, него је то пре ка, исто тако голема дужност и сваког писменог и књижевног човека, свуда и сваком приликом, коју ко где за то улучи.

Не треба викати на народ наш, што троши и харчи о слави свога крсног имена, нити с тога понижавати и поништавати у срцу и у души му свечарство, ту светињу од старина — него за тим ићи, где ко пре доспе, да обавести народ, шта му је слава крсна и примером да му претходи, како је славити и преславити ваља.

Тежак је и мучан посао то, признајемо, и најтежи зато, што народ наш слабо књигу чита, да би свак и сам могао из књиге том се поучити и разабрати; писмени и књижевни људи могли би и тому доскочити.

Народ наш радо се састаје на састанцих, да што чује и разбере, и радо слуша живу реч. Таке би састанке ваљало удешавати без хуке буке и без теревенке; у таким приликама могла би се многа и многа лепа реч и која на добро смера, пресадити из уста у срце народу. Тому бар не би нигде и никоја власт на пут стала ни замерила . .

Но ми ето залетисмо умом и памећу мало и подаље, нег што у први мах хтесмо и смерасмо.

Па нека би и ова од срца реч а зарад љубави и слоге српске пала без замерке на добру и родну њиву срдаца српских и замет била, у добри час, плоду и роду до послетка.

Стари српски обичаји лепи су и прелепи, да их лепших нема у многих и многих народа, а међ тима обичајима од најлепших најлепши је — слава крсног имена.

А. Сандић.

Па ето та дружина ђачка разви се баш, рекли бисмо из поменутих састанака Текелијиних питомаца.

Неумрли Сава Текелија кад удари оно темељ задужбини својој и сагради беле дворе по избор омладини на науци, рад беше однеговати посивке своје у духу народном, те остави аманет: да му се питомци сваке, али бар сваке друге недеље скупљају по један пут у приватне састанке, а под председништвом свога старешине и ту да се вежбају у језику и књизи српској, како би по том и народ имао какве користи од науке њихне.

Исто тако од вајкаде састајаху се и састају питомци Текелијни у свом скромном куту заводском у братском збору и разговору о просветним приликама српским. Свак према силама својим труди се и спрема, да временом врати овај голем дуг народу своме, којим но се задужио уживајући ту превелику благодет његову.

Састанци ти имају дакле тип ђачких дружина универзитетских, а уједно су обавезни, пошто је уживање стипендије те уз њих тесно скопчано. Карактеристично је још, што у њима према правилима питомачким председава увек надзорник заводски, који треба интелигенцијом својом да стоји изнад свију питомаца, како би могао и у том погледу према позиву своме давати правац питомцима и подстицати их на што живљи рад. Видимо дакле, да већ и с тог гледишта ваља пазити при избору надзорника, коме да се повери тако важна позиција.

Сам рад текелијиних питомаца од престанка Преходничина па до данас није нам потање познат, у опште пак можемо рећи, да се за последњих 5—6 година слабо радило, чему су дакако разни узроци допринели.

Међу тим сваког ће држимо обрадовати вест да се за ове последње две школске године т. ј. од 1880—82. приметио много живљи покрет, него што је пре тога био. Има се то поглавито уписати у заслугу човеку, који заузима највишу пошту у надзорништву Текелијног завода — човеку, који је задахнут искреном љубављу према свеколиком напретку питомачком и који је не једном приликом показао и труда и воље око свестраног унапређења завода тог.

Но исто тако мора се признати, да су том, тако да речемо, препорођају друштвеног живота Текелијиних питомаца доста допринели и они питомци, који умедоше схватити положај свој и којима је стало до озбиљна рада. Жали боже нађоше се ту неки и неки, те назреше у томе сасвим друге тежње, али се питомци умедоше увек према њима достојанствено понашати.

До душе оно је тешко доћи до сложна и споразумна рада у друштву, коме су чланови ђаци образовани на разним гимназијама, али са таким појавама сусретамо се и у јавном животу, па ипак зато озбиљна воља за рад и истрајан труд могу и то у општу корист савладати. Сад пак да изнесемо у хронолошком реду рад Текелијиних питомаца за ове две последње школ. године.

Колико нам је познато, донесени су на састанцима тим у 1880—1. школ. год. ови радови:

1. П. Аршинов, филозоф: „Дарвинови закони: наследност, прилагода, борба за опстанак"

2. Н. Деспотовић, филозоф: „о домаћем васпитању и образовању. Српским матерама."

3. В. Л. Поповић, правник: „о Циганима. Етнографско-историјска расправа."

Сва та три саставка рађена су за награду од 2 дуката, које приложи на ту цел неки архимандрит из Старе Србије (име нам у овај мах не пада на ум), путујући кроз Будимпешту, те су с тога издата на писмену оцену и то: први Душану Дими, медицинару, други М. А. Ћирићу, правнику, а трећи Мити Савићу, правнику. Пошто је први рад доживео и усмену антикритику, досуђена је награда П. Аршинову, чији је рад тиме за најбољи признат.

4. Б. Давидовић, правник: „о Шекспировом Мекбету,"

5. Б. Новаковић, правник: „о државним формама."

6. Ђ. Живковић, медицинар: „о параситима (превним гљистама), са патолишког гледишта."

7. С. Гојковић, правник: „о равноправности."

8. П. Аршинов, филозоф: „о кретању тица." Усмено предавање.

9. В. Петковић, техничар: „шта све знамо о дурбину."

10 Пл. Димић, правник: „о души, са психолошко-митолошког гледишта."

Задња два рада такмачила се о награду од 1 дуката, који је на то приложио г. др. Ђена Павловић из Сомбо а приликом бављења свог у Будимпешти. Оба такмаца су полупитомци и пошто су им радови усмено прокритиковани, досуђена је награда В. Петковићу.

11. Б. Давидовић правник: „о Шекспировом Шајлоку, са правничког гледишта."

12. М. Божески, правник: „о идеалном и реалном правцу у политици."

Та је тема пронађена за достојну награде од 1 дуката, што га дарова на ту цел г. прота Панић из Бечкерека, бавећи се у Будимпешти.

Школске године 1881/2 донели су Текелијини питомци на састанцима својим ове радове:

1. М. Савић, правник: „Ђурађ Бранковић" историјска расправа.

2. М. А. Ћирић, правник: „две-три о праву у опште и на посе о римском праву."

3. Ј. Пиперковић, правник: „о активном и пасивном праву бирачком, са гледишта угарског јавног права.

4. М. Савић, правник: „Ђурађ Бранковић" (Свршетак првог предавања.)

5. Б. Давидовић, правник: „о радњи у драми."

6. И. Косировић правник: „Цар Душан Силни и законик му, с историјског гледишта."

7. Б. Гавриловић, филозоф: „Како испитује физика природне појаве."

8. Ђ. Живковић, медицинар: „О скрофулози."

9. Б. Давидовић, правник: „О нашим састанцима."

Да наспоменем још мимогред да је и за те две године прослављен св. Сава у задужбини највећег добротвора српског и именњака светитељева Текелије уобичајеном свечавошћу, којом приликом је прве године држао свечан говор питомац М. Савић правник, а друге потом године питомац М. А. Ћирић, правник, кога је за то Текелијно надзорништво са 25 фор. наградило.

Ето то је у главним потезима рад текелијиних питомаца на састанцима им, а сад да бацимо на њ још летимичан критички поглед.

Као што се види, количином радова могу се текелијни питомци може бити као ни једно српско академско друштво похвалити. Још већма упада то у очи, кад се узме у обзир саразмерно мален број текелијиних питомаца и да они, као слушаоци будимпештанског университета морају мал не свакоји концем сваке године по један испит полагати, а осим тога су и преко године у сваком школском течају колоквијама оптерећени.

Може бити да ће когод мислити, е су оне награде знатно утицале, те се развио тако обилан рад. До душе не може се ни то сасвим порећи, и ако се то може узети више као знак врла родољубља од стране дарежљивих прилагача, јер видимо да се и у другој години, кад није било никаквих награда за редовне радове, исто тако живо радило. Једино прави узрок те појаве лежи дакле у ономе, што смо горе навели.

Што се тиче израде појединих тема, можемо рећи, да су скоро сви радови озбиљно и марљиво израђени. Но ту имамо још нешто да приметимо, а то се односи на сам правац појединих радова.

Као што смо видели из горњег извештаја, све су то махом стручни радови, те по томе у неку руку и једнострани. Отуд су, изузев горе споменута три рада, остали само усмено критиковани, а ваљана и свестрана критика је од велике важности по напредак сваког таког друштва, па с тога треба да се и приљежно негује. Да је било обилније критике, држимо да би и преводи у неколико заступљени били.

За узрок, што се лепа наша књижевност тако слабо пригрлила, можемо то навести, да је текелијна библиотека новијим српским књигама врло слабо или управо да речемо ни мало попуњена, те према томе може са мало извора послужити ономе, који би хтео што из лепе књижевности да пише.

Што се пак песма и приповетка специјално није ни мало неговала, можемо тиме приписати, што се већина Текелијних питомаца (бар по нашем знању) није у томе из ранијег доба вежбала — премда то не може служити за довољну извину.

Ваља нам споменути, да се садањи привремени надзорник, поред осталих за завод корисних реформа, потрудио, да се првој оскудици тиме доскочи, што ће се Текелијина библиотека наскоро свима новијим и ваљаним књигама српским умножити — на питомцима је пак да други недостатак у будуће надокнаде.

При завршетку да наведемо још, да се почетком ове школске године Текелијни питомци организовали сасвим попут академских дружина ђачких и да им пожелимо и у будуће још сложнијег, истрајнијег и обилатијег рада; дај боже достојно заменули некадању „Преходницу".

У **Загребу**, 9. новембра. (Са спровода даничићева.) Дојави вам жица злогласница жалосне гласе, да је наш великан-научењак, уваР-Србин овђе испустио своју велику и заморену душу. Маслим ту дику и понос, не само нас Срба као гране великог Словенства, него у опште васцијелога и Словенства и осталога ученога свијета, бесамртнога Ђуру Даничића. Њега више нема међу живијема, а нема ни његовијех сасушунијех костију међу нама јер их ноћас понесоше браћи, да их сахране у светој земљи прађедовској, што но је врсни потомци залише соком румунијем, а из људскијех срдаца, док је ослободише и слободном назваше. Евала браћо и бог вас помогао, а хоће и мора, кад тако умијете цијенити врсна сина, што но приону дивовском умном снагом, а невиђенијем маром, да за дваестину година поправи и завиђе оно умом и пером, што су стријела и кубура кров вијекове рушиле, обарале, затирале и спаљивале! Костима Ђуринима лакшће бити без сунце под слободном земљом.

Али да се вратим на праву тему, те да вам речем коју о спроводу пок. Ђуре. Има већ пун мјесец дана, а управ од како се је покојник вратио из Србије, виђели смо, да Ђура до који дан нема, и помисао да ће морати умријети наскоро пунила нас тугом неизмјерном, али помисао, да ће он умријети овђе у Загребу, па још и сахрањен бити овђе — то вјерујте нашу тугу утростручавало. И збиља ето он умрије с пером у руци. Хрвати мјеродавни, особито они на академији жалише Ђуру, јер знаду зашто, али с друге стране чисто се радоваху, што ће га овђе сахранити и то наравно осим оно опијела и свјати боже, све остало у духу и калупу католичанско-хрватскоме.

Тога се без сумње и покојник бојао, јер иначе зашто би наређивао изрично, да му се тијело сахрани по обреду свете наше цркве? Видио је пок. Ђуро, што урадише Хрвати од Србина Прерадовића, гђе спровод предводе бискупи и фратрови а за шкриљом пристала мајка, Српкиња и остала родбина покојникова, те се чудом чуди, што се то од њиховога Петра пери. Па како да не буде Србин с тога и жалостан а и болан, кад помисли, е ће код спровода свога највећега научењака бити само као неко пасторче — као свједок само, да је Ђуро умрьо и као слушалац небројених фраза, како је сахрањен од „браће Хрвата, у хрватску земљу, хрватском љубави, на хрватско гробље уз хрватског пјесника Прерадовића" и већ т. д. Па ова туга није морила само свјесне Србље овђе у Загребу, већ је она притисла била сваког Србина и из околине јер мудра господа латинска са нашега университета прогласише ето Марка и Милоша, Косовку дјевојку па и цара Душана и остале српске витезове за праве корјените „Хрватине" — е куд камо би то лакше рекли за нашега Ђуру, који је за њих радио као и за нас, па који је ето и умрьо у земљи хрватској, и доста доказа, да је Хрват. „Потопљеник се хвата и за сламку" а за образ се пуно не пита, гђе се мође комад у торбу.

Тако вам овђе небосмо и стреписмо чекајући недеље до по дне, кад бијаше спровод заказан од академије, али нам се чисто свали сва туга са срца, кад стиже порука из српске пријестолнице, да се кости тамо о државном трошку пренесу и да се чека на пратиоце из Београда. Хрвати се пренеразише. Др. Матковић уприје се доказивати, да то никако бити не може, већ да се спровод обави у заказано доба, али да се тијело не сахрањује, него да се остави у гробљу, док не дођу Биограђани. Е, али мудри доктор увјери се да то бити може и мора. Остали ђутаху, али им се видјело на лицу, е их то боли. Натраг се не може више. Започете спреме за спровод не могаху се обуставати; ваљало је код све жалости бар лијепо лице показати. Како је спровод обављен, то сте читали из овдашњијех листова, и заиста бијаше достојан дичног научењака. Српско пјевачко друштво и председник му, врли Србин, др. Богдан Медаковић, заједно са свештеником мјесним привриједише и спремише, те је спровод имао лице са свим српско, а Хрвати чинише само своју дужност, којом их је велики покојник задужио. И нека не мисле, да су што више учинили, то никако — а ма признајемо да су учинили како је Ђуро пуно заслужио и то само у тој спољашњој форми. И да нијесте тако урадили, питамо вас, господо, како би погледали паметноме свијету у очи? Би ли смјели споменути име великог Даничића? С тога и ако сте само вршили своју дужност, ипак велимо вам као Срби: хвала!

Рекох вам, да ћете у новинама овдашњима наћи описан цео спровод потанко, па кад то прочитате, могли бисте по онијема силним фразама и изразима о љубави и слови између Хрвата и Србаља помислити и ви а и страни свијет, е боже драги, о да срећне браће! О да племенитијех Хрвата! Како племенито и братски поштују своју најрођенију браћу! Али је хартија стрпљива а и нијема, те не може да ода и праве мисли пишчеве. Ко би се већма радовао него по небројене путе увриједјени и злостављени Србин, да је то збиља тако и у ствари? Све је то увијек стара пјесма хрватска: „Нема Срблов у Хрватској." Ено вам „Повора" гђе тобоже топи се у сувама за Даничићем, али му опијело пјева: „православни црквени збор" а не „српско пјевачко друштво." Црква је српска у Загребу једва по милости „православна" и не дај боже да реку „српска православна" у свакоме би се Хрвату утроба превернула, те би ваљда и материно млијеко повратио. Велеучени универзитетски професор Марковић у очи је и са императорскијем тоном скресао председнику српског пјевачког друштва, да не признаје он главом то друштво, и кад му овај показа потврђене штатуте од владе, а „госпон" су се тако позабили, да су пријетили са сабором тобоже.

Да није овако озбиљан праједмет овај рекли бисмо само томе велеучењаку: „Иш, не прави. . . .!" Па кад је то тако у самој ствари, господо латинска, реците нам али као људи од образа: јесу ли вам суве за Даничићем искрене? Нијесу заиста, него вам га је жао што га нема ко замијенити и ништа више; а велику и племениту замисао ту ви добро познајете, али не ћете, да је изводите, јер се ваше мишљење и осјећање па за тијем и сва радња навија по барометру ватиканскоме.

Зар је бесмртни Ђуро случајно додао српскоме језику оно „или хрватски?" Није заиста! Као Србину стало му је било, да се српски језик збиља учи и шири и међу Хрватима, а познавајући вас какви сте упорни и гадљиви на све, што је српско, ништа боље него реци вам да је тај исти језик и хрватски, па ето плода о билата, слава богу!

А да је та изрека оправдана и пред науком, којој је Ђуро служио — то и сами видите, јер како сте српски језик усвојили и пригрлили у књижевности, онда је пуњијем правом и ваш. Само пријоните, да га што лепше научите, а ако се можда надате, да ће вам Загорци па и Приморци проговорити на дому Даничићевијем хрватскијем језиком, — е слободно се надати, ама ја вам велим на сигурно, да ни наше праправунуке не ће дотле зуби болети. Реците да лажем!

Па шта значи штампање књига ђуринијех и са латинскијем писмом? Ваљда мислите, да је он то чинио, што је држао латиницу за савршенију, како ви своје младенце заваравате. О није то сигурно, него без сумње то је хтио, да вам отвори очи, па да се већ једном не гадите од те „ћирилице."

Али залуд пјесма, кад су уши глуве, а има ту још нешто и горе од глухоће . . .! Па видите, кад само овако летимице уочимо дух и замисли Даничићеве, како онда изгледа та ваша туга и жалост? О не вриједјајте га бар у гробу, а доста се он нагледао вашијех покора, боравећи ту уз вас, али за љубав лијепој замисли, т. ј. за љубав духовном уједињењу Србаља и Хрвата на којем је он као научењак радио и у које је он као такав и вјеровао, све је подносио а није поља напуштао, вјерујући, е ће настати доба, кад ће га Хрвати потпуно разумјети.

Зар ви мислите, да је Даничићу и као научењаку све једно било, што највиши научни ареопаг не само да ћути, већ још повлађује и пљеска, кад „покровитељ" кује ланце, да њима окује Србина и Бугарина. О, бољело је то њега, али је ћутао!

Па ево заћутаћу и ја, јер се гробим над толиком подлошћу, а овлико сам само рекао, да увјерим Хрвате, да нас Србље не могу оманути са правним фразама о слови и љубави тобоже. Хвала вам на тој љубави! За нас је прескупа и те цијене не вриједи. Како почнете својом памећу радити, наћићемо се на истом путу, али за „покровитељем" нигда ни до вијека.

Сад још нешто, али није тајна већ и сувише јавна велика. Спровод Даничићев би и прође. Хрвати учинише са своје стране у тој спољашњој форми заиста све, али од нас Србаља осим српског пјевачког друштва у Загребу, онда српске препарандије и српске општине у Карловцу нико се скоро више и не огласи, а то је управо велики немар. Бискуп Штросмајер може да извјави своје саучешће за губитком великим, а наш епископ ни један само да се сјети. Екселенција пакрачка извјављује неку кондоленцију преко свога архимандрита онако од биједе. Ама ником се не замијера толико као епископу Теофану, који је свакојако требао доћи к спроводу. Па Даничић је баш од те „торжествујуће" цркве заслужио највећу хвалу и признање. Та зар он није скинуо грдну срамоту са свијех епископа са преводом св. писма? Па тако ли се пази на људе од рада?

Исто тако и наше општине заслужују највећи пријекор за показани немар. Начеоник карловачки и земунски могу извјавити своје саучешће, а Огулин, Госпић, Оточац, Глина и т. д. не могу, а!

Па камо славонске општине? Све које су на жељезници могле су не само извјавити своју кондоленцију већ и заступнике своје послати, али да, то се тиче српског научењака, а да је друго што, све би се на нос лећело. Па камо Гомирје и његово братство? Да је на какво крштење, онда би доспео и начеоник и игуман ђа, и у Славонију! Аја! тако се не извјављује ни љубав до нашијех великана умнијех, а ни свијест српска.

Па нека је за тај час доста на растанку са костима Ђуринима, а овлико и овако морадосмо рећи.

Паприло.

Вести из народа.

— По претходној објави, коју смо из **Вуковара** добили, видимо, да су тамошње српске корпорације: православна црквено-школска општина, занатлијска задруга и певачко друштво „Јавор" — „делећи голему жалост целога народа српског, која му је смрћу неумрлог књижевника и прослављенот првог језикослова српског, Ђуре Даничића, нанесена" — дале јуче, у суботу 20. нов. свечан парастос у спомен том „великом покојнику народном".

Вести из места.

— Одбор српске новосадске читаонице закључио је, да ове зиме приреди у просторијама читаоничким сваких четрнаест дана по једну забаву с предавањем, певањем и томболом. Прва ће така забава бити у суботу 27. о. м. Програм те забаве саопштиће се у своје време.

— У петак догодила се на Дунаву испод наше вароши велика несрећа. За јутра долазио је чамац из Каменице са једанаесторо душа. Како је била јака магла, тако да човек ни на суху није могао са два, три хвата испред себе видети, а камо ли на води, крманош изгуби правац и чамац удари о један ступ, односно о грађу, на којој се гради ступ за железнички мост. Како удари, изврне се, и сви из чамца попадају у хладну воду. Које сами собом, које помоћу радника, што граде железнички мост, избави се њих шесторо, а петоро несретника нађу смрт у хладној води. Мислимо, да би требало учинити нужне мере зарад предохране, да се таке и сличне несреће у будуће не догађају.

Нови Сад, 21. нов. Број српских добротвора опет се умножио једним светлим именом. Као што дознајемо, честити Србин и ваљани грађанин пожешки, **Стеван Коњевић**, који је онома дне преминуо у Пожези, оставио је „Матици Српској" легат од **30.000** фор. а. вр. у железничким акцијама. За извршитеља своје последње воље оставио је др. Илију Вучетића, матичиног фискала. Нека му је вечан, светао спомен међу нама и лака му била земљица, у којој почивају српске кости његове!

— Саборски одбор позван је на дан 29. новембра (11. дек.) у Карловце у седнице.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ."

Вуковар, 21. новембра. Уз многобројно саучешће народа одржан данас свечан парастос неумрлом српском језикослову Ђури Даничићу. На парастосу суделоваше пет свештеника уз суделовање српске певачке дружине.

НОВИЈЕ.

— У заједничкој седници једног и другог дома уг. земаљског сабора изабран је у четвртак Јос. Слави једногласно за чувара краљевске круне. Избор је одмах и потврђен.

— Како из Цариграда 17. о. м. јављају, све су силе пристале на портин захтев, да пошљу пове-

ренике, који ће коначно углавити црногорско-турску границу. У петак требао је турски повереник, Бедри бај, отићи из Цариграда у Скадар.

— Бивши српски министар Марић умрио је 14. о. м. у Београду.

— Академијски сликар Никола Марковић и крушевачки кмет затворени су 17. о. м. у Београду због атентата, учињеног на краља Милана.

— По „Н. Беч. Тгблту" разаслао је 17. о. м. инглески кабинет позиве осталим силама, позивајући их на међународну конференцију у Лондон, да реше о продужењу мандата јеврепској подунавској комисији.

— Уредник либералног бугарског листа „Светлине", који је пре кратког времена затворен био, пуштен је на слободу, по што је новчану јамчевину положио.

— „Н. Сл. Преси" јављају 17. о. м. из Петрограда: Пријатељство између Каткова и Толстога канда је на измаку. Катков удара на толстовљев положај, а и Победоносцев гледи, да министру унутрашњих послова створи неприлике. Дељанов позива окружницом школске управитеље, нек именују руске учитеље, који су вољни, иђи у Бугарску.

— Из Петрограда јављају 17. о. м., да су нихилисте убиле полицијског официра, који је Софију Перовскову у своје време ухватио на улици и затворио је.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ

КОД СВЕТОГ САВЕ.

Препоручујемо своја нова и најновија издања:

МИЛОШ ОБИЛИЋ
СРПСКА НАРОДНА ПЕВАНИЈА
са насловном сликом
Књига I. (Како се пева у Херцеговини.) Цена 15 новч.
Књига II. (Како се пева у Херцеговини.) Цена 15 новч.
Књига III. (Како се пева свуда у Српству.) Цена 15 новч.
Целокупно везано 45 новч.

ЂОРЂЕ КАСТРИОТИЋ СКЕНДЕРБЕГ
ВЕЛИКА НАРОДНА ПЕВАНИЈА
са насловном сликом.
Књига I. 15 новч.
Књига II. 15 новч.
Целокупно везано 30 новч.

ЂУРЂЕ СМЕДЕРЕВАЦ
и
ПРОКЛЕТА ЈЕРИНА.
Са насловном сликом.
Цена 15 новч.

СИБИЊАНИН ЈАНКО
у НАРОДНИМ ПЕСМАМА
са насловном сликом.
Цена 15 новч.

БАНОВИЋ СТРАХИЊА
у НАРОДНИМ ПЕСМАМА
са насловном сликом.
Цена 15 новч.

ЦАР ДУШАН
У НАРОДНИМ ПЕСМАМА
СА НАСЛОВНОМ СЛИКОМ.
Цена 15 новч.

СТАРИНА НОВАК
у НАРОДНИМ ПЕСМАМА
са насловном сликом.
Цена 15 новч.

ЦРНОГОРЦИ
у НАРОДНИМ ПЕСМАМА
са насловном сликом.
Цена 15 новч.

ОДАБРАНЕ СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМИ СВАТОВСКЕ
(из свију крајева српских.)
Цена 15 новч.

СРПСКИ ХАЈДУЦИ
у НАРОДНИМ ПЕСМАМА
са насловном сликом.
Цена 15 новч.

БОЈ НА КОСОВУ
НА ВИДОВ-ДАН
са лепом насловном сликом.
Цена 20 новч.

ОМИЉЕНЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ
са овим садржајем:
Смрт Омера и Мериме. — Предраг и Ненад. — Зидање Скадра. — Михош у Латинима. — Бановић Страхиња. — Болани Дојчин. — Старина Новак и Дели-Радивоје. — Мали Радојица — Иво Сенковић и Ага од Рибника.
Цена 20 новч.

СРБИ ОКРУНИШЕ
КНЕЗ-ЛАЗАРА (ГРБЉАНОВИЋА)
са насловном сликом.
Цена 20 новч.

Ко у групи од ових горе наведених књига купи: добија на фор. 2 или 3 фор. 20 процената, — 4 фор. 25 процената — 6 фор. 30 процената — 8 фор. 33⅓ процената — 10 фор. 40 процената. Толико дакле процената приде у књигама нашег издања по сопственом избору.
У Новом Саду на св. ап. Филипа 1882.

Српски књижари и књиговезци:
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Извештај

о вечерњој забави с игранком, коју је у корист свога фонда приредила „Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња" код „царице Јелисавете" 3. (15.) новембра 1882. године.

(Свршетак.)

По **1 ф.** Милица Влаовић, Велимир Бугарска, Бранко Војновић, Живко Новаковић, Султана Миличић, Милица Кимпановић, Давид Краус, Марија Васићеско, Паја И. Михајловић из Каменице, Марија Јосић, Ђорђе Магарашевић, Марта Будимир, Стеван Славнић, др. Офнер, др. Волф, Јован Миличић, Милан Николајевић, Катарина Критовац рођ. Михајловић, Катарина Ђорђевић, Катарина Исаковић, др. И. Огњановић, Милица Јојкић, Милош Латковић, Андрија Матић, Тота Николић Црногорац, Марија А. Поповић, М. Бреслауер, Етелка Левингер, Игњац Вајнфелд, Марија Адамовић, Берта Опенхајм, Марија Вигенфелд, Бета Варађанин, Фрајт и Офнер, Јулијана Рајић, Ана Павловић, Амалија Хирш, Мудрох, Ана Владисављевић, Јудита Јовановић Ратковић, Софија Михковић, Марија Димитријевић, Јелена Пујић, Ана Новић, Александар Захарић, Ст. Л., Марија Мартоношка, адвокат Роконци, Јелена Савић, Катица Тапавица, Софија Радосављевић, Јелена Васић, Софија Пушибрк, Катица Манојловић, Марија Стратимировић, Драга Јефремовић, Јелена Стајић, Катарина Адамовић, Г. Георгијевић, П. Романовић, Шандор Јојкић, Ст. В. Димитријевић. Персида Ј. Маркуш, Лаза Јеремић, М. Калоци, Анка Лукачек, Јован Кода, Стева Стефановић из Футога, Ирма Адамовић, Драга Манојловић, Јулија Дракулић, Н. Нешковић, Милан Шилић, Јелисавета Трифковић, Јелка Рајић, Марија Плавшић, М. Мастал, Крон, Јован А. Дера, Трифун Вујин, Ђока Новаков, Ђорђе Новић, Наталија Лакић, Марија Јовановић Кишјанош, Олга удова Славнић, Јулијана Вулпе, Ана Барајеван, др. Хај, др. Шосбергер, Јован Стојшић, Емилија Гурјуп, Матани Амалија, Ана Кајлбах, Љуба Савић, Милица Нецков, Персида Зарић, Катица Грбић, Марија Бичанска, Софија Георгијевић, Катица Аврамовић, Софија Давидовић, Фуксофер, Катарина Оберкнежевић, Филип Оберкнежевић, и из Карловаца: Е. Костић, Јован Живановић, Јован Поповић Зубан, Лазаревић, С. Чакић, П. Нинковић, др. Михајловић, професор Кречаревић, професор Пачариз и В. Бина.

По **60 н.** Марија Станковић, Адолф Цинбах;

По **50 н.** Стеван Николић, Марија Јерковић, Никола Михајловић, Васа Димитријевић, Макс Ђурковић, Радивој Николић, Ката Циврић, Милева Аничић, Христина Ракицић, Христина Апић, Јулијана Кон.

По **30 н.** Катарина Чупић.

Свима овим приложницима и приложницама, као и суделачима и суделачицама, а наиме: Славној ц. кр. војној команди пуковније Милиповићеве у Петроварадину, што је уступила бесплатно своју војничку капелу за то вече, такође и славној срп. читаоничкој дружини а наиме: председнику дру Лази Станојевићу и коровођи г. професору Јовану Грчићу, певачу професору г. Алекс. Јорговићу и певачици гђци Анђели Лозановој а тако и говорнику дру Илији Огњановићу изјављује потписана задруга своју најтоплију захвалу.

Из одборске седнице „Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња" држане у Новом Саду 10. (22.) новембра 1882.

Л. Варађанин с. р. перовођа. — Јулијана Радовановић с. р. подначеоница.

Курс бечке берзе 20. нов. (2. дец.)

Сребро	—.—
Лондон	119.20
Немачке марке	58.25
Ц. кр. дукати	5.66
Наполеондори	9.47

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

СТЕВАН КОСТОВИЋ
КОМИСИОНСКА РАДЊА У БУДИМ-ПЕШТИ.
Куп и продаја свију ниже назначених и у ту струку спадајућих артикла по умереној провизији и строго солидној послузи.

Извештај од 13. (25.) новембра 1882.

Жито из Потисја	78 82 ф.	9.75 ф. 10.—
„ „ „	—.— „ —.—	„ —.— „ —.—
„ банатско	76 „ 81	„ 9.50 „ 10.—
„ „	—.— „ —.—	„ —.— „ —.—
„ „	—.— „ —.—	„ —.— „ —.—
„ бачко	79 „ 80	„ 9.50 „ 9.90
„ „	—.— „ —.—	„ —.— „ —.—
„ влашко	74 „ 78	„ 7.50 „ 8.60
„ „ по каквоћи	—.— „ —.—	„ —.— „ —.—
„ српско	—.— „ —.—	„ —.— „ —.—
„ „	—.— „ —.—	„ —.— „ —.—
Узанц-жито за март-април 1883.	— —	ф. 9·42 ф. 9·44
„ за септ.-октобар	— —	„ —.— „ —.—
Раж мађарска	— —	„ 7.— „ 7.40
„ влашка	— —	„ 6.60 „ 7.—
Јечам за храну	— —	„ 6.20 „ 6.40
„ за пиваре	— —	„ 7.— „ 8·20
„ влашки	— —	„ 5.80 „ 7.—
Зоб трг. роба	— —	„ 6.— „ 6.40
„ фина роба	— —	„ 6.40 „ 7.—
Узанц-зоб за март-април 1883.	— —	„ 6.40 „ 6.45
„ за септ.-октобар	— —	„ —.— „ —.—
Проја мађарска	— —	„ —.— „ —.—
„ влашка	— —	„ 5.50 „ 6.—
„ влашка за пролеће	— —	„ 6 — „ 6·10
Кукуруз, готова роба, банатски	— —	„ 5.90 „ 6.—
„ „ „ влашки	— —	„ —.— „ —.—
„ за јули-август банатски	— —	„ —.— „ —.—
„ за септ.-август банатски	— —	„ —.— „ —.—
Кукуруз за септ.-октобар банатски	— —	„ 6 07 „ 6.10
„ за мај јуни 1883.	— —	„ —.— „ —.—
„ за јан. фебр. март, банатски нови		„ 5.80 „ 5·90
„ за јан фебр. март, влашки нов		„ —.— „ —.—
Репица готова роба Kohl	— —	„ 15.— „ 15.25
„ банатска	— —	„ 13.25 „ 14.50
„ за август-септембар Kohl	— —	„ 13.25 „ 13.50
„ за јули-август банатска	— —	„ —.— „ —.—
Горушица по каквоћи	— —	„ 6.75 „ 7.20
Мувар „ „	— —	„ 8.75 „ 9 25
Ланено семе по каквоћи	— —	„ 11.— „ 12.50
Кудељно семе „	— —	„ 9.— „ 10.—
Бикеч по каквоћи	— —	„ 6.50 „ 7.25
Пасуљ бели нови	— —	„ 9.— „ 9.75
„ „ стари	— —	„ 7.— „ 8.—
„ жути нови	— —	„ 9.— „ 10.—
Погачице од репице	— —	„ 6.— „ 6.50
Погачице од горушице по каквоћи	— —	„ 5.— „ 5.25
Паприка трг. роба	— —	„ 17.— „ 18.—
„ фина роба	— —	„ 45.— „ 48.—
„	— —	„ —.— „ —.—
Мед оцеђен	— —	„ 37.— „ 37.50
„ вошчан	— —	„ 36.— „ 36.—
„ за октобар-новембар оцеђен	— —	„ —.— „ —.—
Восак рожнавски	— —	„ 126.— „ 128.—
„ славонски	— —	„ 127.— „ 130.—
Шљиве српске гот. роба нова у бурадма		„ 13.— „ 13.25
„ „ „ у џакови	— —	„ 12.50 „ 13.—
„ „ узанц роба за нов. у бурадма		„ —.— „ —.—
„ „ „ „ у џакови	— —	„ —.— „ —.—
„ босанске гот. роба нова у бурадма		„ 13.50 „ 14.25
„ „ „ „ у џакови	—	„ 13.50 „ 14.25
„ „ узанц роба за нов. у бур.		„ —.— „ —.—
„ „ „ „ у џакови	—	„ —.— „ —.—
Пекмез, готова роба, славонски	— —	„ 25.— „ 26.—
„ за септембар-октобар славонски		„ —.— „ —.—
„ „ „ „ банатски		„ 24. „ 25.—
Свињска маст варошка	— —	„ 77.— „ 78.—
„ „ сеоска роба	— —	„ —.— „ —.—
Шишарке прима мађарске	— —	„ 16.— „ 16.50
„ прима 1881 славонске	— —	„ 16.50 „ —.—
„ секунда „ „	— —	„ 9.— „ 11.—
„ прима српске 1881.	— —	„ 12.— „ 16.—
„ прима босанске 1881.	— —	„ 14.25 „ —.—
Овчије коже срп. и бос. лаке по 102 ком.		„ 120.— „ 130.—
„ „ „ „ „ средње 102 ком.		„ 130.— „ 140.—
„ „ „ „ „ тешке 102 ком.		„ 144.— „ 186.—
Јагњеће за табаке 102 ком.		„ 90.— „ 100.—
„ за ћурчије 102 ком.		„ 105.— „ 115.—
Козије по каквоћи за 56 кила	— —	„ 52.— „ 56.—
Јареће „ „ мађар. ердељ.	— —	„ 120.— „ 150.—
„ тешке	— —	„ 130.— „ 152.—
Телеће коже за 56 кила	— —	„ 105.— „ 120.—
Шпирит: у бур. од 600—700 лит.	90%	„ 32.75 „ —.—
„ „ „ „ 300—400 „	(36 A)	„ 34.75 „ —.—

Храна. Ове недеље отпочео је рад са пшеницом чврсто, услед уздржавања продаваоца, али се правац променуо у два три дана и беше промет све мањи, уз потезајући ток рада. И данас беше понуда умерена, а куповна воља ограничена тако, да је само 7000 метар. центи прометуто, уз прилично непромењене цене. Кукуруз скаче у цени, због оскудице у роби и продато је неколико пошта по ф. 5·80; за суву робу постигнуто је и ф. 6·— Сви осталих врста хране остаје промет без важности, уз чврсто расположење.

Продукти. Ове недеље беше промет у радњи са шљивама ограничен на неколико малих пошти робе у врећама, уз непромењене цене и на једну пошту од 90 буради. Босански шљива по ф. 14·— Мед је тражен и радо се узима по горе означеним ценама. Рад са сланином и машћу лабав је и узима се по скученим ценама. Добро ланено семе тражено је; пасуљ је јако нуђен и продати су више вагона од ф. 9·25 до ф. 9·50. У радњи са кожама нема никакове промене.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско звање овим се поново стечај расписује, јер је изабрани учитељ Коста Вујковић дао оставку на избору свом. Плата је учитељу 400 фор. а. вр., четир ланца земље у вреднести од 80 фор., 3 хвата дрва, 3 хвата сламе, слободан стан с баштом, 1 фор. од спровода мртваца. Учитељу спада у дужност осим школ. наставе у цркви појати и перовођа бити.

Ко би ово место получити желио, нека изволи своје сведочбе срп. општини поднети до 6. декембра т. г.

Из седнице срп. школ. општине у Кетфељу дана 6. новембра 1882. држане.

ТОДОР ЖИКИЋ, перовођа. — ЛУКА НЕНАДОВИЋ, председник. 3—3

Лицитациона објава.

Управа добара Његове Екселенције грофа Гвиде Карачоњи-ја даје овим на знање, да ће се 10. декембра п. р. 1882. год. у 11 сахата пре подне — докле ће се и писмене понуде примати — издавати у властелинској писарници у Каменици под аренду на годину дана беочински рит и беочински пашњак, сваки посепце, а уз задржавање ратификације. За ближе услове ваља се обратити на

J. Хепла,
у писарници каменичког властелинства.
2—3

СНАБДЕВЕН САМ НАРОЧИТО СА ЖЕНСКИМ ЗИМЊИМ ОГРТАЧИМА И ПАЛЕТОТИМА.

Највећи избор, а по најјефтинију цену горе споменуте робе може се добити **у једино с тим** снабдевеној првој бечкој конфекционој трговини за госпође, девојке и децу

МОРИЦА ШОСТАЛА
у Новом Саду
у кући, где је срп. штампарија дра Св. Милетића. 2—

Anlage- und **Speculations-**
Käufe in allen Combinationen (Tauschoperationen, Prämien, Consortien etc.) sowie Käufe u. Verkäufe von **Los- u. exotischen** Papieren vollführt anerkannt **reell** u. **discret** zu **Original-coursen** das **Bankhaus „LEITHA"** *(Halmai) Wien Schottenring 15* Erprobte Information, gewissenhafte Rathschläge, reichhaltige Brochure u. Probenummern des Börsen- u. Verlosungsblattes „LEITHA" gratis u. franco. 8—12

СТАРИЈЕГ ПОМОЋНИКА
који говори **српски, немачки и мађарски**, који ваља да искаже своје способности добрим сведочбама, потребује за своју спецерајску и деликатеса радњу
Д. КОДА у Новом Саду. 1—3

Kein Mittel gegen **Husten, Heiserkeit, Verschleimung, Katarrhe** ꝛc. hat sich bis heute so vorzüglich bewährt, wie die aus der heilsamen **Spitzwegerichpflanze** hergestellten und wegen ihrer **sicheren** und **schnellen** Wirkung jetzt in ganz Oesterreich-Ungarn so hochgeschätzten **Spitzwegerich-Brust-Bonbons** von **Victor Schmidt u. Söhne in Wien.**
Nur echt in den Apotheken.
3—5

Гвожђарска, спецерајска и брашнарска трговина
А. Г. МАНОЈЛОВИЋА
у Сентомашу
потребује једног помоћника, који може одмах ступити. 1—3

ПО ЈУТАРА
ораће земље лежеће у Сланкамену (Срем) издајем на наполицу добрим наполичарима који су у стању земљу добро обрађивати. Иста је земља и за продају под повољним уветима. Ближа извешћа могу се дознати код
Димитрија Сузана
1—3 у Ст. Сланкамену.

ЗУБОБОЉЕ сваке врсте па и саме шупље и изеле зубе лечи брзо и трајно индиски екстракт. Због изврености своје требало би свака породица исти екстракт да држи, а може се добити: у Н. Саду само код г.г. **Д. Коде**, у Панчеву код **В. Х. Графа** апатекара, у Земуну код **Јов. Петровића**, у Петроварадину код **Теод. Деодато** апотекара, у флашама по 35 нов.
10—18 **G. Bäuchle.**

САМО ДО 8. ДЕЦЕМБРА.
Бечко стовариште конфекције за госпође, које се у гостиони **Schneider** налази, остаће још само до 8. децембра у Н. Саду.
САМО ДО 8. ДЕЦЕМБРА.
2—3

Одговорни уредник др. Светозар Милетић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.